

УДК 330.341.1:635.03:[634.1+634.7]

ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ПОСАДКОВОГО МАТЕРІАЛУ ПЛОДОВО-ЯГІДНИХ КУЛЬТУР

Почуєва А.В., здобувачка вищої освіти
спеціальності 073 «Менеджмент»
Державний біотехнологічний університет

Сільськогосподарському виробництву більшою мірою притаманні процесні інновації (освоєння нових чи значно удосконалених предметів та засобів праці, організації виробництва). В основному в сільському господарстві впровадження нового пов'язано переважно з новими сортами рослин, новою технікою, новими технологіями, які, як правило, змінюють властивості, але не призводять до появи нового виду продукту [1].

Інноваційна діяльність стосовно виробництва плодів, ягід та посадкового матеріалу має свої особливості [1, 6]: безліч видів продукції галузі та продуктів її переробки, суттєва різниця у технології їх обробітку та виробництва; залежність технології від природно-кліматичних умов; різний період виробництва; більша залежність від інших галузей народного господарства; відсутність чіткого науково обґрунтованого механізму передачі досягнень науки у виробництво; відставання галузі з освоєння інновацій у виробництві.

У зв'язку з цим основними напрямками інноваційної діяльності в садівництві та розсадництві є такі [1, 2, 3, 4]:

- інновації в галузі людського фактора – підготовка фахівців, які володіють теоретичними та прикладними знаннями, інформаційно-комунікаційними технологіями, здатні застосовувати наукомісткі технології, експлуатувати нову техніку та обладнання;
- інновації в галузі біологічного фактора – розробка та освоєння нововведень, що забезпечують зростання врожайності плодів та ягід, а також вихід посадкового матеріалу з одиниці земельної площі, підвищення родючості земельних ресурсів, створення нових екологічно безпечних засобів захисту багаторічних насаджень від шкідників та хвороб, комплексу мінеральних добрив тощо;
- інновації техногенного характеру – удосконалення техніко-технологічного потенціалу виробництва продукції садівництва на основі комплексної механізації галузі, створення енерго- та ресурсозберігаючих технологій, що дозволяють різко підвищити ефективність галузі садівництва;
- організаційно-управлінські інновації – удосконалення раціональних форм господарювання, організації виробничого процесу та управління ним, а також інституційні нововведення для формування структур інтегрованого типу (агрохолдингів, агрофірм), створення інформаційно-консультаційних систем.

Інноваційна діяльність у садівництві та розсадництві є трансфером технологій, алгоритм якої у розгорнутому вигляді можна подати у такому вигляді:

- ◆ Створення інновацій (зародження ідеї, фундаментальні та прикладні дослідження, дослідницька технологічна стадія, оформлення закінчених науково-технічних розробок як об'єктів інтелектуальної власності);

- ◆ Поширення інновацій (пропаганда інновацій, підготовка та перепідготовка кадрів для роботи з інноваціями, інформаційне забезпечення виробничих садівницьких та розсадницьких підприємств);

- ◆ Освоєння інновацій (укладання договірних відношень між товаровиробниками та розробниками інновацій; промислове виробництво інновацій; моніторинг та реалізація).

Разом з тим, слід зазначити, що з метою визначення доцільності освоєння інновації необхідно розрахувати економічну ефективність її впровадження. Щодо галузі садівництва, де визначальну роль відіграють інновації у сфері виробництва посадкового матеріалу, поетапну оцінку ефективності освоєння інновацій можна представити таким чином:

- ефективність інноваційної технології виробництва посадкового матеріалу в порівнянні з існуючими (вихід стандартного посадкового матеріалу з одиниці площі, якість продукції, продуктивність праці, виробничі витрати на 1 га та 1 шт.);

- оцінка економічної ефективності інноваційної технології за рахунок очікуваних ефектів з урахуванням додаткових витрат (додаткові витрати, економія витрат, приріст виходу посадкового матеріалу з одиниці земельної площі, виручка від збільшення виходу продукції, валовий та чистий дохід, рентабельність виробництва посадкового матеріалу, окупність витрат);

- оцінка економічної ефективності інноваційної технології виробництва посадкового матеріалу на перспективу (при закладанні багаторічних насаджень, витрати на інновації та кредит, щорічне збільшення врожаю, виручка, валовий та чистий дохід, рентабельність виробництва від інвестиційних вкладень);

- оцінка прибутковості капітальних вкладень (чистий прибуток, внутрішня ставка доходності, індекс прибутковості на 1 грн. витрат та інвестицій, термін окупності);

- розподіл прибутку від результатів виробництва за інноваційною технологією (дивіденди, інтелектуальний потенціал, соціальна інфраструктура, удосконалення технологій) [4, 5].

Основні резерви підвищення ефективності інноваційної діяльності та взагалі якісних змін у всій системі факторів розвитку садівництва та розсадництва криються безпосередньо у виробничому процесі. Їхнє раціональне використання залежить від рівня господарювання, вміння кадрового складу організувати свою діяльність з урахуванням реалій ринку. Водночас головною продуктивною силою інноваційної діяльності та всього

науково-технічного прогресу виступає наука, яка стає учасником економічної системи та забезпечує її поступальний розвиток.

Розсадництво завжди характеризувалося динамічністю у своєму розвитку. Діючи у тісній інтеграції з вірусологією, біотехнологією, розмноженням рослин *in vitro*, культивуванням плодових та ягідних культур у захищеному ґрунті, сучасне розсадництво сформувалося як найбільш складний і наукомісткий напрямок досліджень.

Останнім часом зросла потреба в оздоровленому посадковому матеріалі, що пов'язане з широким поширенням вірусних, фітоплазмових та грибних захворювань. Основним напрямом боротьби з цими захворюваннями є переведення розсадництва на безвірусну основу та введення системи сертифікації посадкового матеріалу на зразок більшості європейських країн.

Випуск конкурентоспроможного посадкового матеріалу вищих категорій якості, що відповідає вимогам світових стандартів, неможливий без використання інноваційних біотехнологічних прийомів, що включають як мікророзмноження, а й створення банку тривалого зберігання цінних генотипів, що дозволить у потрібний момент їх швидко включати в технологічні ланцюжки розмноження [5].

Використання біотехнологічних прийомів у садівництві забезпечує економічний ефект виробництва посадкового матеріалу, виражений в отриманні в більш короткі терміни посадкового матеріалу підвищеної якості, що дає збільшення врожаю та підвищення на (10-40%) коефіцієнта розмноження, а також скорочення на 2-3 роки впровадження нових форм виробництва, зменшення у 50-100 разів площ для зберігання колекційного матеріалу [3].

Таким чином, дослідження показали, що вирощування сертифікованого, у тому числі тестованого на віруси, посадкового матеріалу та подальше закладання їм промислових насаджень може бути виконане тільки після формування в країні системи його виробництва, що включає: дієвий карантин; біотехнологічні центри зі штатом висококласних фахівців із виділення, розмноження та збереження базисних рослин; базисні маточники сортів, клонових та насінневих підщеп, ягідних культур; система базових та регіональних розсадників; система контролю за вирощуванням високоякісного посадкового матеріалу; організаційно-правова база.

Споживачами такого посадкового матеріалу, в першу чергу, повинні стати базові розсадничі підприємства, які зможуть використовувати такі саджанці для закладки базисних маточників.

Список використаних джерел

1. Єрмаков О. Ю. Ефективність інвестицій у садівництво: монографія. Тернопіль.: Крок, 2011. 234 с.
2. Концепція розвитку розсадництва в Україні на період до 2025 року. Асоціація «Укрсадпром». Київ. 2021. 8 с.

3. Мазур К.В., Легойда А.О. Дослідження стратегічних перспектив розвитку плодівих культур в Україні. Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). 2021. № 2 (44). С. 125-128.

4. Панасенко Г. В. Економічна оцінка інноваційної діяльності в садівництві. Суми, 2003. 180 с.

5. Полюхович О.А. Економічна ефективність відтворення і продуктивного використання плодівих і ягідних насаджень у сільськогосподарських підприємствах Криму. Кив, 2002. 214 с.

6. Чорнодон В. І. Організаційно-економічні засади інноваційного розвитку промислового садівництва України : монографія. Тернопіль : Крок, 2011. 408 с.

УДК 338.43:351.71"364"

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО СЕКТОРУ: ВИКЛИКИ ВІЙНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ

Стаценко В.О., аспірант

Кушнірук В.С., кандидат економ. наук, доцент,

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

На сьогоднішній день нагальним питанням в діяльності держави виступає розвиток аграрного сектору. Обставини сучасності в українській аграрній галузі не є позитивними: у результаті військових дій було понівечено багато фермерських господарств, деякі повністю знищено, так як і елеваторів, заміновано купу гектарів полів та садів тощо. До того ж прослідковується проблема в експорті аграрної продукції через складнощі логістики: лише шість морських портів працює з тринадцяти, а також проблеми в залізничному сполученні. Стратегічно важливим є розвиток сільського господарства в Україні, бо це є головним фактором в забезпеченні не лише економічного розвитку держави, а і продовольчої безпеки країни. Нині державою розробляється безліч державних програм, які наведено на вирішення ряду важливих питань в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. В тому числі це комплексні заходи, спрямовані на підтримку аграрних підприємств, забезпечення їх фінансовими ресурсами, стимулювання розвитку сільськогосподарської галузі, впровадження інноваційних технологій у вирощуванні культур та підвищення їхньої продуктивності тощо. Дані програми розробляються державним урядом та потроху реалізуються в умовах широкомасштабного військового конфлікту. Втім даних програм наразі недостатньо, про що доказує несприятливий стан агросектору. Саме через це виникає необхідність у модернізації державних програм розвитку сільськогосподарської галузі та їх втіленні.